

Władysław Sikorski (1881–1943)

Urodził się 20 maja 1881 r. w Tuszowie Narodowym koło Mielca w zaborze austriackim.

Po ukończeniu gimnazjum w Rzeszowie podjął w 1898 r. na krótko naukę w tamtejszym seminarium nauczycielskim.

Od 1899 r. był uczniem III Gimnazjum Klasycznego we Lwowie, gdzie w 1902 r. uzyskał maturę.

W latach 1902-1908 studiował na Wydziale Inżynierii Politechniki Lwowskiej, otrzymując dyplom inżyniera.

W 1902 r. wstąpił do związanego z Ligą Narodową Związku Młodzieży Polskiej („Zet”), a od grudnia tego roku pełnił funkcję sekretarza koła Towarzystwa Szkoły Ludowej na Politechnice Lwowskiej, zostając w lutym 1904 r. jego prezesem.

Podczas studiów odbył jednoroczną służbę w armii austriackiej, uzyskując w 1905 r. stopień podporucznika.

Po powrocie na uczelnię od 1905 r. do 1907 r. był prezesem „Bratniej Pomocy”.

W 1907 r. prowadził wykłady na temat taktyki na kursach bojowo-wojskowych kół milicyjnych PPS. Słuchaczami tych kursów byli m.in. Józef Piłsudski, Walery Sławek i Kazimierz Sosnkowski.

W roku 1908 był współzałożycielem Związku Walki Czynnej, wchodząc w skład jego Rady Głównej i Wydziału, który odpowiadał za bieżące prace organizacji. Należał także do najważniejszych wykładowców na kursach wojskowych organizowanych przez ZWC.

Był jednym z głównych organizatorów na terenie Galicji wschodniej Związku Strzeleckiego. Po jego utworzeniu w 1910 r. objął stanowisko prezesa Wydziału Związku Strzeleckiego.

W założonym w tym samym roku we Lwowie Polskim Stronnictwie Postępowym pełnił obowiązki sekretarza. W 1912 r. jako jego reprezentant wszedł w skład Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych, w której sprawował funkcję m.in. komisarza wydziału wojskowego.

9 sierpnia 1914 r., po wybuchu wojny, mianowany został przez Józefa Piłsudskiego komisarzem wojskowym na Galicję, reprezentującym nieistniejący w rzeczywistości Rząd Narodowy.

Po powstaniu Naczelnego Komitetu Narodowego 17 sierpnia 1914 r. został szefem Departamentu Wojskowego Sekcji Zachodniej.

30 września 1914 r. mianowany został podpułkownikiem i dowódcą 4 pułku piechoty Legionów Polskich. Ostatecznie jednak decyzją austro-węgierskiej Naczelnej Komendy Armii (AOK) i Komendy Legionów pozostał na stanowisku szefa Departamentu Wojskowego.

W październiku 1914 r. przystąpił do organizacji szkoły podchorążych Legionów Polskich w Krakowie, zostając jej pierwszym komendantem.

W połowie 1915 r., po zajęciu Królestwa Polskiego przez wojska państw centralnych, jego zdecydowane stanowisko, jako szefa Departamentu Wojskowego NKN, co do dalszej rozbudowy Legionów Polskich stało się jedną z przyczyn konfliktu z Piłsudskim, który uważał, że powinna być ona uzależniona od jasnego stanowiska Niemiec i Austrii w sprawie polskiej.

19 lipca 1916 r. uzyskał stopień podpułkownika. Na przełomie września i października 1916 r. sprawował funkcję dowódcy 3 pułku piechoty Legionów, następnie powrócił na zajmowane dotąd stanowisko.

Po ogłoszeniu Aktu 5 listopada uczestniczył w pertraktacjach austriacko-niemieckich w sprawie utworzenia Polskiej Siły Zbrojnej.

Po kryzysie przysięgowym 1 września 1917 r. został dowódcą Ośrodka Uzupelnień Polskiego Korpusu Posiłkowego w Bolechowie.

Po uwolnieniu w końcu kwietnia 1918 r. wyjechał do Lwowa. Od 22 października tego roku z upoważnienia Rady Regencyjnej organizował w Galicji jednostki Wojska Polskiego.

27 października 1918 r. Rada Regencyjna mianowała go szefem sztabu gen. Stanisława Puchalskiego, który dowodził wojskami polskimi w Galicji. Po dotarciu do Przemyśla, gdzie przebywał gen. Puchalski, zaskoczony został wybuchem zbrojnego konfliktu polsko-ukraińskiego. Unikając niewoli, objął dowództwo nad obroną zachodniej części miasta, a następnie udał się do Krakowa w celu zorganizowania pomocy dla Lwowa i Przemyśla.

21 listopada 1918 r. mianowany kwatermistrem Armii „Wschód”.

6 stycznia 1919 r. został dowódcą samodzielnej grupy broniącej linii kolejowej pod Gródkiem Jagiellońskim, zdobywając w wyniku ryzykownego manewru Bartatów.

W marcu 1919 r., w trakcie ukraińskiej ofensywy, walczył już na czele dywizji piechoty, tocząc w kwietniu zwycięskie boje pod Stawczanami. Dowodząc nią brał udział w rozpoczętej 15 maja ofensywie wojsk polskich na froncie ukraińskim.

1 sierpnia 1919 r. został dowódcą 9 Dywizji Piechoty i Grupy Poleskiej.

W maju 1920 r. otrzymał stopień generała podporucznika (generała brygady).

Podczas wyprawy kijowskiej jego grupa opanowała linię Dniepru, zajmując m.in. stację Rzęczyce. Pomiędzy 11 a 14 czerwca przeprowadził skuteczną kontrakcję w rejonie Czarnobyła, a po załamaniu się frontu polskiego na Ukrainie do 29 czerwca odpierał ataki na Mozyrz i Kalenkowicze.

W trakcie ofensywy rozpoczętej w lipcu 1920 r. przez wojska sowieckie toczył walki o utrzymanie Brześcia.

11 sierpnia 1920 r. został dowódcą 5. Armii. Stojąc na jej czele przeprowadził kontruderzenie w kierunku Nasielska i Ciechanowa, wiążąc skutecznie od 15 sierpnia siły 15. i 3. Armii Czerwonej. Jego działania w istotny sposób przyczyniły się do zwycięstwa, które przyniosło uderzenie znad Wieprza.

27 sierpnia 1920 r. objął dowództwo nad 3 Armią, z którą z powodzeniem walczył na Wołyniu i Polesiu, zajmując m.in. 26 września Pińsk. Brał udział również w ostatnim etapie walk na froncie białorusko-litewskim.

28 lutego 1921 r. awansowany został do stopnia gen. porucznika (generała dywizji).

Od 1 kwietnia 1921 r. do 16 grudnia 1922 r. pełnił obowiązki szefa Sztabu Generalnego.

16 grudnia 1922 r., po zabójstwie prezydenta Gabriela Narutowicza, objął funkcje premiera i ministra spraw wewnętrznych, które pełnił do 26 maja 1923 r.

Od 30 listopada 1923 r. do 17 lutego 1924 r. był Generalnym Inspektorem Piechoty, a następnie do 14 listopada 1924 r. ministrem spraw wojskowych w rządzie Władysława Grabskiego.

26 listopada 1925 r. wszedł w skład Rady Wojennej, a 21 grudnia tego samego roku objął dowództwo Okręgu Korpusu VI we Lwowie.

Wobec zamachu majowego w 1926 r. zachował neutralność.

Zwolniony ze stanowiska 19 marca 1928 r., przeniesiony został do dyspozycji ministra spraw wojskowych. Bez przydziału służbowego pozostawał do września 1939 r.

W 1931 r. opublikował książkę „Polska i Francja w przeszłości i dobie współczesnej”. Trzy lata później ukazała się jego najbardziej znana praca „Przyszła wojna. Jej możliwości i charakter oraz związane z nim zagadnienia obrony kraju”.

W okresie 1928-1932 przebywał za granicą, głównie we Francji i Szwajcarii. Angażując się w działalność opozycyjną wobec rządów piłsudczyków był w 1936 r. jednym z inicjatorów „Frontu Morges”.

W kampanii polskiej w 1939 r., pomimo starań, nie uzyskał przydziału bojowego.

18 września przekroczył granicę polsko-rumuńską, a 24 września przybył do Paryża.

28 września został wyznaczony dowódcą polskich sił zbrojnych mających powstać we Francji.

30 września prezydent Władysław Raczkiewicz mianował go prezesem Rady Ministrów i ministrem spraw wojskowych.

7 listopada 1939 r. dekretem prezydenckim powołany został na stanowisko Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych.

Po klęsce Francji w czerwcu 1940 r. ewakuował się wraz z prezydentem i rządem do Wielkiej Brytanii, gdzie ponownie przystąpił do organizacji wojska polskiego.

24 grudnia 1940 r. uzyskał stopień generała broni.

W lipcu 1941 r., po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej, podpisał układ o współpracy wojskowej ze Związkiem Sowieckim, umożliwiający na jego obszarze organizację polskiej armii. Układ ten wywołał poważny kryzys wewnątrz rządu polskiego, którego główną przyczyną było niesprecyzowanie w nim kształtu polskiej granicy wschodniej.

26 września 1942 r. zrezygnował z funkcji ministra spraw wojskowych.

Zginął 4 lipca 1943 r. w katastrofie lotniczej koło Gibraltaru, której okoliczności do dziś nie zostały w pełni wyjaśnione.

Po uroczystym pogrzebie w Londynie, pochowany został na cmentarzu polskich lotników w Newark koło Nottingham.

17 września 1993 r. jego prochy spoczęły w krypcie św. Leonarda w podziemiach katedry na Wawelu.

Władysław Sikorski odznaczony był m.in.: orderem Virtuti Militari kl. II i V, Polonia Restituta kl. I i III, Krzyżem Niepodległości, czterokrotnie Krzyżem Walecznych oraz pośmiertnie Orderem Orła Białego.

